

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ത്രിനവതിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ത്രിനവതിതമഃ സർഗഃ ||

സസൈന്യസ്യ ഭരതസ്യ ചിത്രകൂടയാത്രായാ വർണനം

തയാ മഹത്യാ യായിന്യാ
ധൃജിന്യാ വനവാസിനഃ |
അർദിതാ യുഥപാ മത്താഃ
സയുഥാഃ സമ്പ്രദുദ്രുവുഃ || 2.93.1 ||

ഋക്ഷാഃ പുഷ്കതമുഖ്യാശ്ച
രുരവശ്ച സമന്തതഃ |
ദൃശ്യന്തേ വനവാടേഷു
ഗിരിഷ്യാപി നദീഷു ച || 2.93.2 ||

സ സമ്പ്രതസ്ഥേ ധർമാത്മാ
പ്രീതോ ദശരമാത്മജഃ |
വൃതോ മഹത്യാ നാദിന്യാ
സേനയാ ചതുരംഗയാ || 2.93.3 ||

സാഗരൗഘനിഭാ സേനാ
ഭരതസ്യ മഹാത്മനഃ |
മഹീം സംഛരാദയാമാസ
പ്രാവൃഷ്ടി ദ്യാമിവാംബുദഃ || 2.93.4 ||

തുരംഗൗഘൈരവതതാ
 വാരണൈശ്ച മഹാബലൈഃ |
 അനാലക്ഷ്യാ ചിരം കാലം
 തസ്മിൻ കാലേ ബഭൂവ സാ || 2.93.5 ||

സ ഗത്യാ ദൂരമധ്യാനം
 സമ്പരിശ്രാന്തവാഹനഃ |
 ഉവാച വചനം ശ്രീമാൻ
 വസിഷ്ഠം മന്ത്രിണാം വരം || 2.93.6 ||

യാദ്യശം ലക്ഷ്യതേ രൂപം
 യഥാ ചൈവ മയാ ശ്രുതം |
 വ്യക്തം പ്രാപ്താഃ സ്മൃതം ദേശം
 ഭരദ്വാജോ യമബ്രവീത് || 2.93.7 ||

അയം ഗിരിശ്ചിത്രകൂട -
 സ്തഥാ മന്ദാകിനീ നദീ |
 ഏതത് പ്രകാശതേ ദൂരാ -
 നീലമേഘനിഭം വനം || 2.93.8 ||

ഗിരേഃ സാനുനി രച്യാണി
 ചിത്രകൂടസ്യ സമ്പ്രതി |
 വാരണൈരവമൃദ്യന്തേ
 മാമകൈഃ പർവതോപമൈഃ || 2.93.9 ||

മുഞ്ചന്തി കുസുമാന്യേതേ
 നഗാഃ പർവതസാനുഷു |
 നീലാ ഇവാതപാപായേ
 തോയം തോയധരാ ഘനാഃ || 2.93.10 ||

കിന്നരാചരിതം ദേശം
 പശ്യ ശത്രുഘ്ന പർവതേ |
 ഹയൈഃ സമന്താദാകീർണം
 മകരൈരിവ സാഗരം || 2.93.11 ||

ഏതേ മൃഗഗണാ ഭാന്തി
 ശീഘ്രവേഗാഃ പ്രചോദിതാഃ |
 വായുപ്രവിദ്ധാഃ ശരദി
 മേഘജാലാ ഇവാംബരേ || 2.93.12 ||

കുർവന്തി കുസുമാപീഡാൻ
 ശിരഃസു സുരഭീനമീ |
 മേഘപ്രകാശൈഃ ഫലകൈ -
 ര്ദാക്ഷിണാത്യാ നരാ യഥാ || 2.93.13 ||

നിഷ്കുജമിവ ഭൂത്യേദം
 വനം ഘോരപ്രദർശനം |
 അയോധ്യേവ ജനാകീർണാ
 സമ്പ്രതി പ്രതിഭാതി മേ || 2.93.14 ||

ഖുരൈരുദീരിതോ രേണു -
 ര്ദിവം പ്രച്ഛാദ്യ തിഷ്ഠതി |
 തം വഹത്യനിലഃ ശീഘ്രം
 കുർവന്നിവ മമ പ്രിയം || 2.93.15 ||

സ്യന്ദനാംസ്തുരഗോപേതാൻ
 സുതമുഖ്യൈരധിഷ്ഠിതാൻ |
 ഏതാൻ സമ്പതതഃ ശീഘ്രം
 പശ്യ ശത്രുഘ്ന കാനനേ || 2.93.16 ||

ഏതാൻ വിത്രാസിതാൻ പശ്യ
 ബർഹിണഃ പ്രിയദർശനാൻ |
 ഏവമാപതതഃ ശൈല -
 മധിവാസം പതന്ത്രീണഃ || 2.93.17 ||

അതിമാത്രമയം ദേശോ
 മനോജ്ഞഃ പ്രതിഭാതി മേ |
 താപസാനാം നിവാസോഽയം
 വ്യക്തം സ്വർഗപഥോഽനഘ || 2.93.18 ||

മൃഗാ മൃഗീഭിഃ സഹിതാ
 ബഹവഃ പൃഷ്ഠതാ വനേ |
 മനോജ്ഞരുപാ ലക്ഷ്യന്തേ
 കൂസുമൈരിവ ചിത്രിതാഃ || 2.93.19 ||

സാധു സൈന്ധ്യാഃ പ്രതിഷ്ഠന്താം
 വിചിൻവന്തു ച കാന്നനം |
 യഥാ തൗ പുരുഷവ്യാഘ്രൗ
 ദൃശ്യേതേ രാമലക്ഷ്മണൗ || 2.93.20 ||

ഭരതസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ
 പുരുഷാഃ ശസ്ത്രപാണയഃ |
 വിവിശുസ്തദ്വനം ശൂരാ
 ധുമാഗ്രം ദദൃശുസ്തതഃ || 2.93.21 ||

തേ സമാലോക്യ ധുമാഗ്ര -
 മൂചുർഭരതമാഗതാഃ |
 നാമനുഷ്യേ ഭവത്യഗ്നി -
 ര്വ്യക്തമത്രൈവ രാഘവൗ || 2.93.22 ||

അഥ നാത്ര നരവ്യാഘ്രൗ
 രാജപുത്രൗ പരന്തപൗ |
 അന്യേ രാമോപമാഃ സന്തി
 വ്യക്തമത്ര തപസ്വിനഃ || 2.93.23 ||

തച്ഛൂത്യാ ഭരതസ്തേഷാം
 വചനം സാധുസമ്മതം |
 സൈന്യാനുവാച സർവാംസ്താ -
 നമിത്രബലമർഭനഃ || 2.93.24 ||

യത്താ ഭവന്തസ്തിഷ്ണു
 നേതോ ഗന്തവ്യമഗ്രതഃ |
 അഹമേവ ഗമിഷ്യാമി
 സുമന്ത്രോ ധൃതിരേവ ച || 2.93.25 ||

ഏവമുക്താസ്തതഃ സൈന്യാ -
 സ്തത്ര തസ്ഥുഃ സമന്തതഃ |
 ഭരതോ യത്ര ധൂമാഗ്രം
 തത്ര ദൃഷ്ടിം സമാദധത് || 2.93.26 ||

വ്യവസ്ഥിതാ യാ ഭരതേന സാ ചമു -
 ര്നിരീക്ഷമാണാപി ച ഭൂമിമഗ്രതഃ |
 ബഭൂവ ഹൃഷ്ടാ നചിരേണ ജാനതീ
 പ്രിയസ്യ രാമസ്യ സമാഗമം തദാ || 2.93.27 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 അയോധ്യാകാണ്ഡേ ത്രിനവതിതമഃ സർഗഃ ||